TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2020 m. birželio 11 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Intelektinė ir pramoninė nuosavybė – Autorių teisės ir gretutinės teisės – Direktyva 2001/29/EB – 2–5 straipsniai – Taikymo sritis – Praktinės paskirties daiktas – „Kūrinio“ sąvoka – Kūrinių apsauga pagal autorių teises – Sąlygos – Produkto forma, būtina techniniam rezultatui pasiekti – Sulankstomasis dviratis“

Byloje C-833/18

dėl *tribunal de l'entreprise de Liège* (Ležo verslo bylų teismas, Belgija) 2018 m. gruodžio 18 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2018 m. gruodžio 31 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

SI,

Brompton Bicycle Ltd

prieš

Chedech / Get2Get

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas E. Regan, teisėjai I. Jarukaitis, E. Juhász (pranešėjas), M. Ilešič ir C. Lycourgos,

generalinis advokatas M. Campos Sánchez-Bordona,

posėdžio sekretorius M. Longar, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2019 m. lapkričio 14 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– SI ir *Brompton Bicycle Ltd*, atstovaujamų advokatų B. Van Asbroeck, G. de Villegas ir A. Schockaert,

– *Chedech / Get2Get*, atstovaujamos advokato A. Marín Melgar,

– Belgijos vyriausybės, atstovaujamos M. Jacobs, C. Pochet ir J.-C. Halleux,

– Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,

* Proceso kalba: prancūzų.

– Europos Komisijos, atstovaujamos É. Gippini Fournier ir J. Samnadda,

susipažinęs su 2020 m. vasario 6 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (OL L 167, 2001, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 230, klaidų ištaisymas OL L 314, 2008, p. 16) išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant SI ir *Brompton Bicycle Ltd* (toliau – *Brompton*) ginčą su *Chedech / Get2Get* (toliau – *Get2Get*) dėl šiai bendrovei pareikšto ieškinio dėl autorių teisių pažeidimo.

Teisinis pagrindas

Tarptautinė teisė

Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos

3 Berno konvencijos dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos (1971 m. liepos 24 d. Paryžiaus aktas), iš dalies pakeistos 1979 m. rugsėjo 28 d. (toliau – Berno konvencija), 2 straipsnio 1 ir 7 dalyse nustatyta:

„1. Sąvoka „literatūros ir meno kūriniai“ apima kiekvieną literatūros, mokslo ir meno kūrinį, koks bebūtų [kad ir koks būtų] jo išraiškos būdas ar forma: <…> piešimo <…> taikomosios dailės kūrinius; <…>

<…>

7. <…> [Literatūros ir meno kūrinių autorių teisių apsaugos] [s]ąjungos šalių įstatymams suteikiama teisė nustatyti šių šalių įstatymų taikymo taikomosios dailės kūriniams ir pramoniniams pavyzdžiams bei modeliams [pramoniniam dizainui] ribas, taip pat tokių kūrinių, pavyzdžių bei modelių [dizaino] apsaugos sąlygas. Kūriniai, kurie saugomi kilmės šalyje tik kaip pavyzdžiai ir modeliai [dizainas], kitoje Sąjungos šalyje turi teisę tik į tokią specialią apsaugą, kuri toje šalyje taikoma pavyzdžiams ir modeliams [dizainui]. Tačiau jei toje šalyje netaikoma jokia speciali apsauga, tokie kūriniai saugomi kaip meno kūriniai.“

PINO autorių teisių sutartis

4 1996 m. gruodžio 20 d. Pasaulinė intelektinės nuosavybės organizacija (PINO) Ženevoje priėmė PINO autorių teisių sutartį; ji Europos bendrijos vardu buvo patvirtinta 2000 m. kovo 16 d. Tarybos sprendimu 2000/278/EB (OL L 89, 2000, p. 6; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 33 t., p. 208) ir Europos Sąjungoje įsigaliojo 2010 m. kovo 14 d. (OL L 32, 2010, p. 1).

5 PINO autorių teisių sutarties 1 straipsnio „Ryšys su Berno konvencija“ 4 dalyje numatyta:

„Susitariančiosios Šalys įsipareigoja laikytis Berno konvencijos 1–21 straipsnių ir jos Priedo reikalavimų.“

6 Šios sutarties 2 straipsnyje nustatyta:

„Autorių teisių apsauga taikoma išraiškai, o ne idėjoms, procedūroms, veiklos metodams ar matematinėms koncepcijoms.“

Sąjungos teisė

Direktyva 2001/29

7 Direktyvos 2001/29 2–5 straipsniuose įtvirtintos išimtinės autorių teisės atgaminti, viešai paskelbti ir platinti savo kūrinius.

8 Minėtos direktyvos 9 straipsnyje „Tęstinis kitų teisinių nuostatų taikymas“ numatyta:

„Ši direktyva nepažeidžia nuostatų dėl patentų, prek[ių] ženklų, <…> dizaino teisių <…>“

Reglamentas (EB) Nr. 6/2002

9 2001 m. gruodžio 12 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 6/2002 dėl Bendrijos dizaino (OL L 3, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k. 13 sk., 27 t., p. 142) 8 straipsnio „Techninės funkcijos sąlygojamas dizainas ir sujungiamųjų detalių dizainas“ 1 dalyje nustatyta:

„[Sąjungos] dizainas negalioja, jeigu gaminio išvaizdos savybes lemia tik jo techninė funkcija.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

10 Pagal Anglijos teisę įsteigta bendrovė *Brompton*, kurios steigėjas yra SI, prekiauja sulankstomaisiais dviračiais; tokios formos, kokios yra dabar, šie dviračiai parduodami nuo 1987 m. (toliau – dviratis *Brompton*).

11 Dviračiui *Brompton* būdinga tai, kad jis turi tris skirtingas padėtis: gali būti sulankstytas, ištiestas ir pusiau sulankstytas, kad stabiliai stovėtų ant žemės; šis dviratis buvo saugomas patento, tačiau dabar patento galiojimo terminas yra pasibaigęs.

12 Savo ruožtu *Get2Get* prekiauja dviračiais (toliau – dviratis *Chedech*), kurie vizualiai labai panašūs į dviračius *Brompton* ir taip pat turi ankstesniame punkte minėtas tris padėtis.

13 2017 m. lapkričio 21 d. SI ir *Brompton* kreipėsi į *tribunal de l'entreprise de Liège* (Ležo verslo bylų teismas, Belgija) su prašymu pripažinti, kad dviračiai *Chedech* pažeidžia *Brompton* autorių teises ir SI neturtines teises, ir nurodyti *Get2Get* nutraukti jų teises pažeidžiančią veiklą, taip pat atšaukti gaminius iš visų prekybos vietų.

14 Atsikirsdama *Get2Get* tvirtina, kad dviračio *Chedech* išvaizdą lemia pageidaujamas techninis sprendimas – pasiekti, kad dviratis galėtų turėti tris skirtingas padėtis. Tokiomis aplinkybėmis tokia išvaizda gali būti saugoma tik pagal patentų teisę, o ne autorių teisių.

15 Ieškovai pagrindinėje byloje tvirtina, kad dviračio *Brompton* tris padėtis galima gauti ir naudojant kitokias formas nei ta, kurią šiam dviračiui suteikė jo kūrėjas, todėl jo forma gali būti saugoma autorių teisių.

16 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pagal Belgijos teisę autorių teisių apsauga taikoma bet kokiam kūriniui, kuris pasireiškia tam tikra forma ir yra originalus, o tai reiškia, kad toks praktinės paskirties daiktas, kaip dviratis, gali būti saugomas autorių teisių. Šiuo klausimu pasakytina, kad, nors formoms, būtinoms techniniam rezultatui pasiekti, netaikoma autorių teisių apsauga, vis dėlto kyla abejonių, kai tokį rezultatą galima pasiekti naudojant kitas formas.

17 Šis teismas nurodo, kad 2018 m. kovo 8 d. Sprendime *DOCERAM* (C-395/16, EU:C:2018:172), priimtame dizaino teisės srityje, Teisingumo Teismas Reglamento Nr. 6/2002 8 straipsnio 1 dalį aiškino taip, kad siekiant įvertinti, ar gaminio išvaizdos savybes lemia tik jo techninė funkcija, turi būti nustatyta, kad ši funkcija yra vienintelis veiksnys, kuris lemia šias savybes, o alternatyvaus dizaino buvimas neturi lemiamos reikšmės šiuo požiūriu.

18 Taigi jam kyla klausimas, ar panašus sprendimas turėtų būti taikomas autorių teisių srityje, kai gaminio, kuriam prašoma suteikti tokią apsaugą pagal Direktyvą 2001/29, išvaizda yra būtina konkrečiam techniniam rezultatui pasiekti.

19 Šiomis aplinkybėmis *tribunal de commerce de Liège* (Lježo komercinių bylų teismas, Belgija) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Sąjungos teisė, konkrečiai [Direktyva 2001/29], kurios 2–5 straipsniuose yra nustatytos įvairios išimtinės autorių teisių turėtojų teisės, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją negalima suteikti autorių teisių apsaugos kūriniams, kurių forma yra būtina tam tikram techniniam rezultatui gauti?

2. Ar, siekiant įvertinti formos būtinumą tam tikram techniniam rezultatui gauti, reikia atsižvelgti į šiuos kriterijus:

– kitas formas, leidžiančias gauti tą patį techninį rezultatą,

– formos veiksmingumą siekiant to rezultato,

– įtariamo klastotojo norą pasiekti tą rezultatą,

– tai, kad egzistuoja ankstesnis norimo techninio rezultato pasiekimo metodo patentas, kurio galiojimo laikas jau pasibaigęs?“

Dėl prejudicinių klausimų

20 Savo dviem klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2001/29 2–5 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad juose numatyta autorių teisių apsauga taikoma gaminiui, kurio forma bent iš dalies yra būtina techniniam rezultatui pasiekti.

21 Pagal Direktyvos 2001/29 2–5 straipsnius autoriai yra apsaugoti nuo jų kūrinių atgaminimo, viešo paskelbimo ir viešo platinimo be jų leidimo.

22 Pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją sąvoką „kūrinys“ sudaro du elementai. Pirma, ji apima originalų objektą, kuris yra paties autoriaus intelekto kūrinys, ir, antra, reikalaujama, kad šis kūrinys būtų išreikštas (šiuo klausimu žr. 2019 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Cofemel*, C-683/17, EU:C:2019:721, 29 ir 32 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

23 Kiek tai susiję su pirmuoju elementu, iš Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos matyti, jog tam, kad objektas galėtų būti laikomas originaliu, būtina (ir to pakanka), kad jis atspindėtų autoriaus asmenybę ir išreikštų laisvą bei kūrybingą jo pasirinkimą (2019 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Cofemel*, C-683/17, EU:C:2019:721, 30 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

24 Šiuo klausimu vis dėlto primintina, kad pagal suformuotą jurisprudenciją, kai objekto sukūrimą diktuoja techniniai reikalavimai, taisyklės ar kiti suvaržymai, kurie nepaliko vietos įgyvendinti kūrybinę laisvę, toks objektas negali būti laikomas originaliu, o to reikia tam, kad jis galėtų būti laikomas kūriniu (šiuo klausimu žr. 2019 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Cofemel*, C-683/17, EU:C:2019:721, 31 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

25 Dėl šio sprendimo 22 punkte nurodyto antrojo elemento reikia paminėti, kad Teisingumo Teismas patikslino, jog Direktyvoje 2001/29 vartojama „kūrinio“ sąvoka neišvengiamai reiškia, kad turi egzistuoti objektas, kurį galima būtų pakankamai tiksliai ir objektyviai identifikuoti (2019 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Cofemel*, C-683/17, EU:C:2019:721, 32 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

26 Vadinasi, originalumo sąlygą atitinkančiam objektui gali būti taikoma autorių teisių apsauga, nors jo sukūrimą lėmė techniniai reikalavimai, jeigu tai nebuvo kliūtis tam, kad šis objektas atspindėtų autoriaus asmenybę ir išreikštų laisvą bei kūrybingą jo pasirinkimą.

27 Šiuo klausimu pažymėtina, kad originalumo kriterijaus negali atitikti objekto sudedamosios dalys, kurioms būdinga tik techninė funkcija, nes visų pirma pagal PINO autorių teisių sutarties 2 straipsnį autorių teisių apsauga netaikoma idėjoms. Iš tiesų suteikti idėjoms autorių teisių apsaugą reikštų galimybę jas monopolizuoti, o dėl to nukentėtų, be kita ko, technikos pažanga ir pramonės plėtra (šiuo klausimu žr. 2012 m. gegužės 2 d. Sprendimo *SAS Institute*, C-406/10, EU:C:2012:259, 33 ir 40 punktus). Kai tokių sudedamųjų dalių išraišką lemia jų atliekama techninė funkcija, įvairūs idėjos įgyvendinimo būdai yra tokie riboti, kad idėja sutampa su išraiška (šiuo klausimu žr. 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *Bezpečnostní softwarová asociace*, C-393/09, EU:C:2010:816, 48 ir 49 punktus).

28 Taigi reikia išnagrinėti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamas sulankstomasis dviratis gali būti laikomas kūriniu, kuriam taikoma Direktyvoje 2001/29 numatyta apsauga, turint omenyje, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimai susiję ne su šio sprendimo 22 punkte nurodytu antruoju elementu, nes šį dviratį galima pakankamai tiksliai ir objektyviai identifikuoti, o su pirmuoju elementu.

29 Nagrinėjamu atveju atrodo, kad dviračio forma yra būtina tam tikram techniniam rezultatui pasiekti, t. y. kad dviratis galėtų turėti tris padėtis, iš kurių viena leidžia jam stabiliai stovėti ant žemės.

30 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi išsiaiškinti, ar, nepaisant šios aplinkybės, šis dviratis yra originalus intelekto kūrinys.

31 Šiuo klausimu pasakytina, kad, kaip priminta šio sprendimo 24, 26 ir 27 punktuose, taip negali būti tuo atveju, kai objekto sukūrimą lėmė techniniai reikalavimai, taisyklės ar kiti suvaržymai, kurie nepaliko vietos įgyvendinti kūrybinę laisvę arba tos vietos tiek nedaug, kad idėja ir išraiška sutampa.

32 Net jei lieka galimybė pasirinkti objekto formą, negalima daryti išvados, kad toks objektas būtinai yra „kūrinys“, kaip jis suprantamas pagal Direktyvą 2001/29. Siekdamas nustatyti, ar taip yra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar įvykdytos šio sprendimo 22–27 punktuose nurodytos sąlygos.

33 Tuo atveju, kai gaminio formą lemia tik jo techninė funkcija, tokiam gaminiui negali būti taikoma autorių teisių apsauga.

34 Taigi siekdamas nustatyti, ar nagrinėjamam gaminiui taikoma autorių teisių apsauga, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi išsiaiškinti, ar, pasirinkdamas gaminio formą, jo autorius originaliai išreiškė savo kūrybinius gebėjimus ir laisvą bei kūrybingą pasirinkimą ir suteikė gaminiui tokį pavidalą, kad šis atspindėtų jo asmenybę.

35 Šiomis aplinkybėmis, kadangi turi būti vertinamas tik atitinkamo gaminio originalumas, kitų galimų formų, leidžiančių pasiekti tą patį techninį rezultatą, buvimas, jeigu jis leidžia konstatuoti pasirinkimo galimybės buvimą, nėra lemiamas vertinant veiksnius, turėjusius įtakos kūrėjo pasirinkimui. Atliekant tokį vertinimą taip pat neturi reikšmės įtariamo pažeidėjo noras.

36 Dėl ankstesnio patento, kurio galiojimo terminas pagrindinėje byloje šiuo metu yra pasibaigęs, egzistavimo ir dėl formos veiksmingumo tam pačiam techniniam rezultatui pasiekti pasakytina, kad į tai reikia atsižvelgti tik tiek, kiek šie duomenys leidžia atskleisti motyvus, į kuriuos atsižvelgta pasirenkant atitinkamo gaminio formą.

37 Bet kuriuo atveju pažymėtina, kad siekdamas įvertinti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamas sulankstomasis dviratis yra originalus kūrinys ir dėl to jam taikoma autorių teisių apsauga, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi atsižvelgti į visas reikšmingas nagrinėjamo atvejo aplinkybes, buvusias kuriant šį objektą, nepaisant išorės veiksnių ir veiksnių, susiklosčiusių jau sukūrus gaminį.

38 Taigi į prejudicinius klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 2001/29 2–5 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad juose numatyta autorių teisių apsauga taikoma gaminiui, kurio forma bent iš dalies yra būtina techniniam rezultatui pasiekti, kai šis gaminys yra originalus intelekto kūrinys, t. y. jo forma autorius originaliai išreiškia savo kūrybinius gebėjimus ir laisvą bei kūrybingą pasirinkimą, kad ši forma atspindėtų jo asmenybę, o tai turi patikrinti nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į visas reikšmingas pagrindinės bylos aplinkybes.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

39 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo 2–5 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad juose numatyta autorių teisių apsauga taikoma gaminiui, kurio forma bent iš dalies yra būtina techniniam rezultatui pasiekti, kai šis gaminys yra originalus intelekto kūrinys, t. y. jo forma autorius originaliai išreiškia savo kūrybinius gebėjimus ir laisvą bei kūrybingą pasirinkimą, kad ši forma atspindėtų jo asmenybę, o tai turi patikrinti nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į visas reikšmingas pagrindinės bylos aplinkybes.

Parašai.